

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εταιρική διακυβέρνηση στο ΧΑΑ: Κλάδος
Πετρελαίου-Αερίου 2017

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μπόσκου Γεωργία

Φοιτήτρια: Σοφία Στεργίου

Θεσσαλονίκη, 2019

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εταιρική διακυβέρνηση στο ΧΑΑ: Κλάδος
Πετρελαίου-Αερίου 2017

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μπόσκου Γεωργία

Φοιτήτρια: Σοφία Στεργίου

Θεσσαλονίκη, 2019

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας Συντομογραφιών.....	- 6 -
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	- 7 -
ABSTRACT.....	- 7 -
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	- 8 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	- 10 -
1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	- 11 -
1.3 Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ	- 12 -
1.4 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	- 14 -
1.5 ΣΤΟΧΟΙ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ Ε.Δ	- 15 -
1.6 ΑΡΧΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	- 16 -
1.7 Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	- 18 -
1.8 Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	- 22 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	- 24 -
2.1 Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	- 25 -
2.2 <<ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ>> , <<ΑΠΟΚΛΙΣΗ>> , <<ΕΞΑΙΡΕΣΗ>>.....	- 28 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	
3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΑ.....	- 30 -
3.2 ΚΛΑΔΟΣ ‘ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ ΑΕΡΙΟ’	- 31 -
3.3 ΠΡΟΦΙΛ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	- 31 -
3.3.1 ΕΛΙΝ	- 31 -
3.3.2 ΕΛ.ΠΕ	- 32 -
3.3.3 ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.....	- 33 -
3.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ	- 34 -

3.4.1 ΕΛΙΝ	- 34 -
3.4.2 ΕΛ.ΠΕ	- 38 -
3.4.3 ΜΟΤΟΡ-ΟΙΛ.....	- 40 -
3.5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	- 42 -
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	- 45 -
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	- 47 -

Πίνακας Συντομογραφιών

Ε.Δ= Εταιρική Διακυβέρνηση

Δ.Σ= Διοικητικό Συμβούλιο

Γ.Σ= Γενική Συνέλευση

ΧΑΑ= Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών

ΕΚΕΔ= Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης

ΟΟΣΑ= Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και
Ανάπτυξης

Α.Ε= Ανώνυμη Εταιρεία

ΣΕΒ= Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Βιομηχανιών

ΕΣΕΔ= Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης

ΚΕΔ= Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης

Β.Δ= Βασιλικό Διάταγμα

ΕΛ.ΠΕ= Ελληνικά Πετρέλαια

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της εργασίας μου είναι η εταιρική διακυβέρνηση στο χρηματιστήριο αξιών Αθηνών. Ειδικότερα θα αναλυθεί ο κλάδος πετρελαίου-αερίου, αναφέροντας την σημασία του, καθώς επίσης θα παρατεθεί η σύγκριση τριών εταιρειών αυτού του κλάδου για τις αποκλίσεις που έχουν από τον κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης του 2013.

Σκοπός της εργασίας είναι μέσα από την σύγκριση αυτή να διευκρινίσουμε ποιες από τις τρεις αυτές εταιρείες εξηγούν με σαφή τρόπο την τυχόν απόκλιση τους από τον κώδικα. Ακόμη, να ανακαλύψουμε την σημασία της εταιρικής διακυβέρνησης και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών.

Εταιρική διακυβέρνηση είναι ο τρόπος με τον οποίο διοικούνται και ελέγχονται οι εταιρείες.

ABSTRACT

The subject of my thesis is corporate governance on the Athens stock exchange. in particular, the oil-gas industry will be analyzed, mentioning its importance, as well as a comparison of three companies of this industry will be apposed. This apposition is about deviations from the corporate governance code.

The purpose of my thesis through this comparison is to clarify which of these three companies explain their possible deviation from the code in a clear way. Furthermore, we will discover the importance of corporate governance and the adoption of best practices.

Corporate governance is the way companies are managed and controlled.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το αίσθημα για την επιβολή ενός μηχανισμού που θα διοικεί ορθότερα τις εταιρείες, εισηγμένες και μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο, ξεκίνησε από τα οικονομικά σκάνδαλα και τις οικονομικές κρίσεις. Ήταν πλέον αναγκαία αυτή η πράξη καθώς ήταν ένας τρόπος να κερδίσουν οι εταιρείες την εμπιστοσύνη των επενδυτών.

Η Εταιρική Διακυβέρνηση τις τελευταίες δεκαετίες αποτέλεσε διεθνώς κεντρικό ζήτημα της νομοθετικής ενασχόλησης.

Σκοπός της εργασίας είναι να ανακαλύψει την σημασία της εταιρικής διακυβέρνησης και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια εισαγωγή στην έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης, στους στόχους των επιχειρήσεων και στον ρόλο της επιτροπής ελέγχου. Παρουσιάζονται διάφοροι ορισμοί για την εταιρική διακυβέρνηση οι οποίοι θα βοηθήσουν στην κατανόηση της έννοιας καλύτερα. Στη συνέχεια, αναφέρονται οι σκοποί της εταιρικής διακυβέρνησης και πως μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικότερα. Σε επόμενο υποκεφάλαιο του πρώτου κεφαλαίου, γίνεται η ιστορική αναδρομή για το πώς και από πού ξεκίνησε η εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης. Ακόμη, παρατίθενται οι αρχές για μια επιτυχημένη πορεία. Το πρώτο κεφάλαιο κλείνει με μια γενική ματιά της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα αναλύοντας τους νόμους που αποτέλεσαν ένα μεγάλο βήμα για ένα καλύτερο μέλλον καθώς και λεπτομερή αναφορά της στον διεθνή χώρο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η ελληνική πραγματικότητα, ο ελληνικός κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης. Συγκεκριμένα, αναλύονται διαχρονικά οι ελληνικοί νόμοι εταιρικής διακυβέρνησης, δίνοντας σημαντικές πληροφορίες για τον καθένα. Επιπλέον, παρατίθεται η σημασία των λέξεων <<συμμορφώνομαι>>, <<αποκλίνω>>, και <<εξαίρεση>>.

Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται μια αναφορά στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών για τον ρόλο και την δράση του. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα προφίλ των εταιρειών του κλάδου 'Πετρέλαιο και Αέριο' και γίνεται η ανάλυση και η σύγκριση των δηλώσεων εταιρικής διακυβέρνησης των εταιρειών αυτών με αυτά που ορίζει ο ελληνικός νόμος της εταιρικής διακυβέρνησης του 2013. Επιλέξαμε

τις τρεις εταιρείες του κλάδου αυτού και στοιχεία πήραμε από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις μέσα από την ιστοσελίδα του χρηματιστηρίου αξιών Αθηνών. Οι ετήσιες οικονομικές εκθέσεις είναι του 2017 γιατί αυτή ήταν η τελευταία περίοδος που δημοσιεύτηκαν. Επομένως, το υλικό μου και η σύγκριση βασίζεται στις οικονομικές εκθέσεις του 2017 και στον πιο πρόσφατο αναθεωρημένο κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης του 2013. Έτσι, θα αναλύσουμε που αποκλίνουν οι εταιρείες και τους λόγους απόκλισης. Στα υπόλοιπα πεδία συμμορφώνονται πλήρως με τον κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης.

Τέλος, καταλήγουμε στα αποτελέσματα της έρευνας και στη συνέχεια στα συμπεράσματα της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Ολοένα και περισσότερο μπαίνει στο προσκήνιο η έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης τόσο διεθνώς όσο και εγχώρια. Έχει μπει πλέον στα στάνταρ των επιχειρήσεων, που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, ως ένα ανώτερο σκαλοπάτι που θα τις βοηθήσει να δημιουργήσουν ένα κλίμα εμπιστοσύνης προς τους επενδυτές.

Επομένως, στόχος των επιχειρήσεων αυτών είναι να εφαρμόζουν βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης ώστε να πλαισιώνεται η επιχείρηση από αφοσιωμένους επενδυτές που είναι διατεθειμένοι να στηρίξουν την επιχείρηση. Εφόσον το καταφέρουν αυτό οι εταιρείες, ο επενδυτής θα είναι πιστός απέναντι τους και μειώνεται η πιθανότητα να φύγει από την εταιρεία. Το να χτίζεις μια σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στην εταιρεία και στον επενδυτή είναι κάτι δύσκολο αλλά η ειλικρίνεια, η διαφάνεια, η αξιοπιστία και οι προοπτικές εξελίξεις είναι πράγματα που βοηθούν να κλιμακωθεί αυτή η σχέση προς ένα κερδοφόρο μέλλον. Θα ήταν πολύ προσδοκώμενο μελλοντικά να συμμετέχει η κάθε χώρα σε αυτή τη διεθνή άμιλλα για την διεκδίκηση του διεθνούς κεφαλαίου. Το να θέτει η εταιρεία υψηλούς στόχους μέσα στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον, την καθιστά ταυτοχρόνως ανταγωνιστική.

Η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση διασφαλίζει την βέλτιστη χρήση των πόρων τόσο εντός όσο και μεταξύ της επιχείρησης. Με αποτελεσματικά συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης το μετοχικό κεφάλαιο θα πάει σε αυτές τις εταιρείες που είναι σε θέση να επενδύουν με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών υψηλής ζήτησης. (Βελέντζας Γιάννης, Μπρώνη Γεωργία, 2017)

Η ΣΩΣΤΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

- ✓ Η σωστή εταιρική διακυβέρνηση απαιτεί την ύπαρξη εξειδικευμένων επιτροπών, ενός τμήματος εσωτερικού ελέγχου, ένα διοικητικό συμβούλιο ικανό και δημιουργικό και ορθό στην λήψη αποφάσεων. Το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνο για την παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς την διοίκηση με σκοπό η τελευταία να διαχειριστεί τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν . Το ΔΣ είναι το αρμόδιο όργανο το οποίο αποφασίζει για θέματα διοίκησης της εταιρείας και την πραγματοποίηση του σκοπού της.
- ✓ Επιπλέον, η σωστή εταιρική διακυβέρνηση αποτελείται από τον ρόλο και τις ευθύνες που αναλαμβάνει το διοικητικό συμβούλιο καθώς και όλα τα εμπλεκόμενα μέρη με την επιχείρηση. Επομένως, η επαρκής λογοδοσία της διοίκησης και των εκτελεστικών διευθυντικών οργάνων προς τους μετόχους και την κοινωνία θεωρείται αναγκαίο για την επιβολή μιας σωστής πορείας μέσα στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης.
- ✓ Η σωστή και αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση συμβάλλει στην ανάπτυξη της κουλτούρας. Συμβάλει επίσης στην ενίσχυση της συμμόρφωσης του Διοικητικού Συμβουλίου προς τους κανόνες της ίδιας της εταιρίας και στη σωστή αξιολόγηση προς την ανάληψη δραστηριοτήτων.
- ✓ Τέλος, η σωστή εταιρική διακυβέρνηση συμβάλει σημαντικά στην προσπάθεια περιορισμού της διαφθοράς.

1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί για την έννοια της Εταιρικής Διακυβέρνησης ώστε να κατανοηθεί καλύτερα.

- I. Σύμφωνα με επιτροπή Cadbury η εταιρική διακυβέρνηση ορίζεται ως ένα σύστημα με το οποίο παρακολουθούνται και ελέγχονται οι επιχειρήσεις. (Cadbury Report 1992, Αικατερίνη Μανιάτη, 2012)
- II. Σύμφωνα με τον La Porta η εταιρική διακυβέρνηση ασχολείται με τους μηχανισμούς οι οποίοι προστατεύουν τα συμφέροντα των εξωτερικών επενδυτών ενάντια σε τυχόν ατασθαλίες της διοίκησης. (La Porta et Silanes et Shleifer et Vishny 2000 , Αικατερίνη Μανιάτη, 2012)
- III. Σύμφωνα με την ελληνική επιτροπή της κεφαλαιαγοράς ως εταιρική διακυβέρνηση ορίζεται το σύνολο των πρακτικών που εφαρμόζει μια επιχείρηση ώστε να διασφαλίσει την προστασία των μετόχων της αλλά και όλων αυτών που έχουν νόμιμα συμφέροντα.

Ο όρος εταιρική διακυβέρνηση εκφράζει γενικότερα μια φιλοσοφία και εξειδικεύει την διάρθρωση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών σε μια εταιρεία όπως το διοικητικό συμβούλιο, οι μέτοχοι και η διοίκηση.

1.3 Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

Η ιστορική αναδρομή μας βοηθάει να κατανοήσουμε καλύτερα την εταιρική διακυβέρνηση διότι μαθαίνουμε από ποιες χώρες και πότε καθιερώθηκε η έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης.

Οι χρηματαγορές παγκόσμια έχουν υποστεί κατά καιρούς

φαινόμενα επιχειρηματικών σκανδάλων και χρεοκοπιών.

Η φούσκα της εταιρείας South Sea το 1720 στην Βρετανία, ο πανικός του 1873 στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, το μεγάλο κραχ το 1929, η κατάρρευση της Wall Street το 1987, ακόμα τα πρόσφατα λογιστικά σκάνδαλα και οι χρεοκοπίες μεγάλων εταιρειών όπως της Enron, της HealthSouth, της Tyco και της Worldcom έχουν ως βασικό μέλημα την αποτελεσματική προστασία των μετόχων. Τέτοια μεγάλα οικονομικά σκάνδαλα και οικονομικές κρίσεις δίνουν το έναυσμα για τη λήψη μιας σειράς μέτρων. Πολλοί διεθνείς οργανισμοί και εγχώριοι φορείς, στην προσπάθεια τους να βελτιώσουν τους μηχανισμούς που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων σε μια εταιρεία, έχουν διατυπώσει μια σειρά από βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης.

Αρχικά, ξεκίνησε από το Ηνωμένο Βασίλειο το 1992. Στο πεδίο της ιστορικής αναδρομής, η εταιρική διακυβέρνηση αποτέλεσε αντικείμενο ενασχόλησης στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη και μετέπειτα στις υπόλοιπες αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης καθώς επίσης και στην Αυστραλία, στην Κίνα και στην Ιαπωνία. Μέσα από τα μεγαλύτερα οικονομικά σκάνδαλα και χρεοκοπίες, το κυριότερο μέλημα είναι η προστασία των μετόχων.

Η εταιρική διακυβέρνηση έκανε την εμφάνισή της στην Ελλάδα πολύ αργότερα. Σαν έννοια ήταν άγνωστη μέχρι το 2000 όταν το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής της Κεφαλαιαγοράς υποχρέωσε με απόφαση του να συμμορφωθούν, οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών επιχειρήσεις, με κανόνες συμπεριφοράς για την λειτουργία και την δράση τους. Ακολούθως οργάνωσαν διεθνές συνέδριο για το θέμα της εταιρικής διακυβέρνησης στην Αθήνα υπό την αιγίδα του ΟΟΣΑ και της επιτροπής της Κεφαλαιαγοράς και συμμετείχαν στην επιτροπή που εισηγήθηκε την Επιτροπή της Κεφαλαιαγοράς τον εθελοντικό κώδικα αρχών εταιρικής διακυβέρνησης. Η Ελλάδα με την εισαγωγή του Νόμου 3016 /2002 καθόρισε υποχρεωτικούς κανόνες συμπεριφοράς. (Ολγα Μάλτα, 2009)

1.4 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η επιβολή του νέου θεσμικού πλαισίου της εταιρικής διακυβέρνησης μπορεί να έχει θετικά χαρακτηριστικά καθώς θα βοηθήσει και θα παροτρύνει τις επιχειρήσεις στην υιοθέτηση των κανόνων που προτείνει ο κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης.

Η σημασία της εταιρικής διακυβέρνησης είναι:

- ✓ Καλύτερες συμφωνίες με τους πελάτες και τους προμηθευτές της εταιρείας καθώς με την εφαρμογή των εταιρικών πρακτικών συμπεριφοράς θα υπάρχει μεγαλύτερη αξιοπιστία.
- ✓ Το Δ.Σ και τα διευθυντικά στελέχη θα αισθάνονται ασφαλείς και με αυτόν τον τρόπο θα παίρνουν ευκολότερα τις αποφάσεις.
- ✓ Μεγαλύτερη εμπιστοσύνη των κεφαλαιαγορών και του ευρύτερου επενδυτικού κοινού προς την επιχείρηση που θα οδηγήσει σε υψηλότερες αποτιμήσεις εταιρικής αξίας.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι η εταιρική διακυβέρνηση θα αλλάξει την ζωή της εταιρείας. Με κατάλληλο σχεδιασμό και προγραμματισμό, θα βελτιωθούν οι εσωτερικές δομές της εταιρείας προσδίδοντας αξία και κύρος.

1.5 ΣΤΟΧΟΙ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ Ε.Δ

Η ανάπτυξη και η υιοθέτηση καλών πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης προσελκύει επενδυτικά κεφάλαια, ενισχύει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και συμβάλλει στην επίτευξη της σταθερότητας της επιχείρησης.

Η Εταιρική Διακυβέρνηση περιλαμβάνει:

- I. Τις σχέσεις μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων μερών της επιχείρησης
- II. Την επίτευξη στόχων

Τα εμπλεκόμενα μέρη σε μια επιχείρηση είναι οι μέτοχοι, η διοίκηση και το διοικητικό συμβούλιο. Άλλοι εμπλεκόμενοι είναι οι εργαζόμενοι, οι πελάτες, οι προμηθευτές, οι τράπεζες, η κοινωνία και γενικότερα το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης.

Για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της εταιρικής διακυβέρνησης, πρέπει να διασφαλίζει η ίδια πως συγκεκριμένα πρόσωπα στην επιχείρηση/οργανισμό πρέπει να είναι υπόλογα απέναντι στους μετόχους και να υποχρεώνονται να τους ενημερώνουν σχετικά με τις πράξεις τους και τις αποφάσεις τους. Εφόσον δεν το κάνουν αυτό και παραλείψουν την ενημέρωση υφίσταται τιμωρία. Συνεπώς, για να λειτουργεί σωστά απαραίτητο στοιχείο είναι να υπάρχει εν ενημέρωση και επικοινωνία μεταξύ

τους.

Το σημαντικότερο για την αποτελεσματική λειτουργία του όλου συστήματος είναι η εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης δίνοντας αρμοδιότητες στα όργανα που την συνθέτουν όπως είναι η επιτροπή ελέγχου, η επιτροπή αμοιβών, το διοικητικό συμβούλιο και τα ανεξάρτητα μέλη. Τα ανεξάρτητα μέλη έχουν ενεργό ρόλο συμμετοχής στις διαδικασίες και βρίσκονται σε συνεχή επικοινωνία με την διοίκηση. Γενικότερα, η συνεργασία και η καλή επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών βοηθούν και συντελούν στην αποτελεσματικότερη πληροφόρηση σχετικά με τα οικονομικά της επιχείρησης και τα επιχειρηματικά της σχέδια.

1.6 ΑΡΧΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η εταιρική διακυβέρνηση διακατέχεται από συγκεκριμένες αρχές όπως είναι η τιμιότητα, η υπευθυνότητα, η εμπιστοσύνη, η ακεραιότητα, η ευθύτητα, ο αμοιβαίος σεβασμός και η δέσμευση προς την επιχείρηση. Είναι σημαντικός ο τρόπος με τον οποίο διοικείται και ελέγχεται μια επιχείρηση. Ειδικότερα, η ανώτατη διοίκηση οφείλει να διοικεί με εντιμότητα και ηθική ώστε να προληφθούν οικονομικά σκάνδαλα και πιθανώς χρεοκοπία. Οι ανώτατοι διοικητικοί λειτουργοί θα πρέπει να διακρίνονται από διαφάνεια και να είναι αποκαλυπτικοί όταν πρόκειται για οικονομικές αναφορές.

Υπάρχουν δυο βασικές αρχές για μια επιτυχημένη εταιρική διακυβέρνηση :

- 1) το management να είναι ελεύθερο να διοικεί την επιχείρηση με τις ελάχιστες δυνατές παρεμβολές και τη μέγιστη δυνατή παρακίνηση
- 2) το management πρέπει να είναι υπόλογο για την αποτελεσματική και αποδοτική χρήση αυτής της ελευθερίας. (Κρίκη Σοφία, 2013)

Ο έλεγχος πρέπει να γίνεται σε δυο επίπεδα: έλεγχος του management από το διοικητικό συμβούλιο και έλεγχος του διοικητικού συμβουλίου από τους μετόχους.

Οι γενικά αποδεκτές αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης είναι οι εξής:

1. Δικαιώματα και δίκαιη μεταχείριση των μετόχων: Είναι υποχρέωση των επιχειρήσεων να δείχνουν σεβασμό και εκτίμηση προς τους μετόχους και οφείλουν ακόμα να σέβονται τα δικαιώματα τους. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις πρέπει να τους βοηθούν στην εξάσκηση των δικαιωμάτων τους.

Υπάρχουν δυο τρόποι να επιτευχθεί το παραπάνω:

- Μέσω της προσφοράς των απαραίτητων πληροφοριών με εύκολο και κατανοητό τρόπο
- Μέσω της ενθάρρυνσης της ενεργής συμμετοχής στις γενικές συνελεύσεις ώστε να ληφθούν σημαντικές αποφάσεις

2. Συμφέροντα των συμμετεχόντων που αλληλεπιδρούν με την επιχείρηση: Οι άνθρωποι που δρουν για την επιχείρηση και είναι νόμιμοι συμμετέχοντες σε αυτήν έχουν δικαιώματα από την ίδια την επιχείρηση. Οι οργανισμοί και οι εταιρείες θα πρέπει να αναγνωρίζουν ότι έχουν νομικές υποχρεώσεις απέναντι σε αυτούς τους ανθρώπους.

3. Ρόλος και ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου: Το περιβάλλον του Διοικητικού Συμβουλίου πρέπει να είναι ικανό, αποτελεσματικό, αποδοτικό ώστε να μπορεί να επιλύσει τυχόν ζητήματα. Χρειάζεται να είναι ικανοποιητικού μεγέθους ούτως ώστε να είναι σε θέση να εκπληρώνει τις ευθύνες και τα καθήκοντα του.

4. Ακεραιότητα και ηθική συμπεριφορά: Για να λειτουργήσει σωστά και υπεύθυνα μια επιχείρηση θα πρέπει η ίδια η επιχείρηση να δίνει έναυσμα στο Διοικητικό Συμβούλιο και τους εκτελεστικούς managers ώστε να δρουν ηθικά, ακέραια

και με υπευθυνότητα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω ενός κώδικα δεοντολογίας.

5. Αποκάλυψη και διαφάνεια: Ο ρόλος του Διοικητικού Συμβουλίου καθώς και οι ευθύνες/αρμοδιότητες θα πρέπει να γίνονται δημοσίως γνωστά από τις επιχειρήσεις ώστε να παρέχουν στους μετόχους ένα ικανοποιητικό επίπεδο υποχρέωσης αναφοράς εκ μέρων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Η αποκάλυψη στοιχείων θα ήταν καλό να γίνεται έγκαιρα ώστε οι μέτοχοι να έχουν πρόσβαση σε σαφή πληροφορία.

1.7 Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Σε Διεθνές επίπεδο, για πολλές επιχειρήσεις και οργανισμούς η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί προϋπόθεση και οδηγό για την βιώσιμη ανάπτυξη μιας εταιρίας. Όπως και στην εγχώρια αγορά έτσι και στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον η έννοια της Εταιρικής Διακυβέρνησης δεν αλλάζει. Η κάθε χώρα έχει τον δικό της τρόπο να διοικεί και να ελέγχει, έχει το δικό της νομοθετικό πλαίσιο, την δική της νοοτροπία γι' αυτό οι κανόνες της Εταιρικής Διακυβέρνησης προσαρμόζονται στο οικονομικό, νομικό και κοινωνικό περιβάλλον της κάθε χώρας.

Οπότε ναι μεν η έννοια είναι ίδια αλλά αλλάζουν τα πρότυπα και οι πρακτικές βέλτιστων πρακτικών που πλαισιώνουν την Εταιρική Διακυβέρνηση. Έτσι με αυτόν τον τρόπο η καθεμία χώρα ξεχωριστά προσπαθεί για το καλύτερο που μπορεί να έχει.

Ο επενδυτής όπως και στην Ελλάδα έτσι και στην διεθνή αγορά αναζητεί εκείνη την επιχείρηση που θα του φέρει μελλοντικές απολαβές. Πιο συγκεκριμένα, θα επενδύσει σε εκείνη την επιχείρηση που θα του προσφέρει αυτό το κλίμα εμπιστοσύνης, που είναι και το κυριότερο ζήτημα. Αυτή η παράγραφος λοιπόν, θα αναλύσει την συμπεριφορά, τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης και πώς οι ξένες χώρες ασχολούνται με το θέμα αυτό. Στα τέλη του 20ου και στις αρχές του 21ου αιώνα παρατηρήθηκε διεθνώς ένα κύμα

μεταρρυθμίσεων των συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης. Οι συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις αποδίδονται στην επιθυμία των εποπτικών αρχών να διασφαλίσουν τα συμφέροντα των ιδιοκτητών, ιδιαίτερα μικρομετόχων, και των πιστωτών, ύστερα από την αποκάλυψη σοβαρών εταιρικών σκανδάλων. (Κρίκη Σοφία, 2013)

1. Ιαπωνία: Στην Ιαπωνία μετά την κρίση της δεκαετίας του 1990, άνοιξε ένας μεγάλος διάλογος για τις αλλαγές της εταιρικής διακυβέρνησης. Η συμφωνία Ευρωπαϊκής Ένωσης-Ιαπωνίας(οικονομική εταιρική συμφωνία Βρυξέλλες Ιούλιος 2002) περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο για την εταιρική διακυβέρνηση κάτι που γίνεται για πρώτη φορά σε συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντικατοπτρίζει τις βέλτιστες πρακτικές και τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ιαπωνίας στον συγκεκριμένο τομέα. Δεσμεύεται να τηρεί βασικές αρχές και στόχους όπως τη διαφάνεια και τη δημοσιοποίηση των στοιχείων σχετικά με τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες. Τον Ιούνιο του 2015 θέσπισε έναν νέο κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, ο οποίος απαιτεί από τις εταιρείες τον διορισμό τουλάχιστον 2 ανεξάρτητων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. (Κρίκη Σοφία, 2013)
2. Η.Π.Α: Το νομοσχέδιο ψηφίστηκε ως αντίδραση σε μια σειρά από μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα που είχαν ως κόστος στους επενδυτές δισεκατομμύρια δολάρια. Οι τιμές των μετοχών των εταιρειών κατέρρευσαν και κλονίστηκε η εμπιστοσύνη των επενδυτών. Το κυριότερο νομοθετικό πλαίσιο που θεσπίστηκε για την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό του ελέγχου, με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας και αποτροπής της λογιστικής απάτης, ήταν ο Νόμος Sarbanes-Oxley που ψηφίστηκε στις 30/7/2002 και κύριοι δημιουργοί του ήταν ο γερουσιαστής Paul Sarbanes και ο αντιπρόσωπος Michael Oxley. Για την ενίσχυση της κεφαλαιαγοράς είναι απαραίτητη η ποιότητα και η αξιοπιστία στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Επιπλέον, το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης έχει προτείνει μια σειρά από πρόσθετα κριτήρια εισαγωγής εταιρειών, μεταξύ των οποίων

το διοικητικό συμβούλιο να απαρτίζεται στην πλειοψηφία του από ανεξάρτητα μέλη, η ελεγκτική επιτροπή να αποτελείται αποκλειστικά από ανεξάρτητα μέλη με ένα τουλάχιστον μέλος με χρηματοοικονομικές γνώσεις, και να υπάρχει περιορισμός στις υπηρεσίες που μπορούν να παρέχουν οι εξωτερικοί ελεγκτές στους πελάτες τους. (Κρίκη Σοφία, 2013)

3. Αυστραλία: Και στην Αυστραλία πραγματοποιήθηκαν ενέργειες για την ενίσχυση της Εταιρικής Διακυβέρνησης. Το 1990, δημοσιεύτηκε ένα έγγραφο το οποίο όριζε τις βέλτιστες πρακτικές και συμπεριφορές. Οι εταιρείες υποχρεούνταν να περιλαμβάνουν μια δήλωση, σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση, στις ετήσιες οικονομικές τους εκθέσεις. (Κρίκη Σοφία, 2013)
4. Γαλλία: Στην Γαλλία δημοσιεύεται το 1995, η πρώτη έκθεση για την εταιρική διακυβέρνηση με την ονομασία Vienot. Το 1999 εκδίδεται η δεύτερη έκθεση Vienot και το 2002 από την ίδια επιτροπή δημοσιεύτηκε η έκθεση Bouton, λόγω του ονόματος του τότε προέδρου Daniel Bouton. (Κρίκη Σοφία, 2013)
5. Γερμανία: Τον Σεπτέμβριο του 2001 διορίζεται από την επιτροπή εταιρικής διακυβέρνησης ο Gerhad Cromme με σκοπό την έκδοση ενός κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης. Ο επίσημος γερμανικός κώδικας εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2002, παρ' όλο που υπήρξαν κάποιες πρωτοβουλίες βέλτιστων πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης το 2000. Ένας από τους κύριους στόχους του κώδικα ήταν να βελτιώσει τις πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης που σχετίζονται με τη διαχείριση, διοίκηση και επίβλεψη των εισηγμένων επιχειρήσεων και τροποποιείται ελαφρώς σχεδόν σε ετήσια βάση επηρεαζόμενος από τις εθνικές εξελίξεις. (Κρίκη Σοφία, 2013)
6. Ιταλία: Ο πρώτος κώδικας διαχείρισης και διοίκησης των εταιρειών, που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, στην Ιταλία βγήκε το 1999 και αναθεωρήθηκε το 2002. Ακόμη, ένας νέος κώδικας συμπεριφοράς εγκρίθηκε και δημοσιεύτηκε το 2006. (Κρίκη Σοφία, 2013)

7. Ινδία: Η συνομοσπονδία της Ινδικής Βιομηχανίας εκδίδει το 1997 έναν κώδικα βέλτιστων πρακτικών. (Κρίκη Σοφία, 2013)
8. Αφρική: Το 1994 δημοσιεύτηκε στην Νότια Αφρική η έκθεση King, από την επιτροπή εταιρικής διακυβέρνησης με επικεφαλής τον Mervyn King. Η έκθεση αυτή αποτελούσε έναν Κώδικα εταιρικών πρακτικών και συμπεριφορών και είχε ως στόχο την προώθηση των πλέον υψηλών προτύπων εταιρικής διακυβέρνησης στη Νότια Αφρική. Η Επιτροπή King για την εταιρική διακυβέρνηση ανέπτυξε την έκθεση King II. Ενώ, τον Σεπτέμβριο 2009 δημοσιεύθηκε και η έκθεση King III η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο 2010. (Κρίκη Σοφία, 2013)
9. Ηνωμένο Βασίλειο: Στο Ηνωμένο Βασίλειο, σκάνδαλα μεγάλων εταιρειών οδήγησαν στην σύσταση της Επιτροπής Cadbury, η οποία διέτύπωσε την πρώτη έκδοση της εταιρικής διακυβέρνησης το 1992. Ο κώδικας περιλαμβάνει ένα σύνολο βέλτιστων πρακτικών το οποίο έχει ως στόχο την διοικητική λειτουργία της επιχείρησης και την επίτευξη υψηλού ποιοτικού επιπέδου εταιρικής διακυβέρνησης. (Κρίκη Σοφία, 2013)

Σε πολλές χώρες κρίθηκε αναγκαία η επιβολή κωδίκων εταιρικής διακυβέρνησης λόγω των μεγάλων οικονομικών σκανδάλων, στην προσπάθεια τους να βελτιώσουν την εικόνα των εταιρειών προς τους επενδυτές αλλά και να μεγιστοποιηθεί η οικονομική αξία της επιχείρησης. Πολλοί επενδυτές είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν υψηλότερες τιμές για τις μετοχές των εταιρειών που έχουν ισχυρά συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης σε σχέση με εταιρείες που διαθέτουν ασθενή συστήματα προστασίας των επενδυτών.

Καθώς ξεκίνησε μια χώρα να εφαρμόζει βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης παρατηρούμε από τις χρονολογίες, ότι τις ίδιες χρονικές περιόδους ξεκίνησαν η μία χώρα μετά την άλλη να βγάζει στο προσκήνιο το θέμα της εταιρικής διακυβέρνησης.

Επηρεαζόμενη η κάθε χώρα από τις δικές της πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές πτυχές, εφάρμοξε τον δικό της κώδικα συμπεριφοράς.

1.8 Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί διεθνώς προτεραιότητα για τους επενδυτές στις κεφαλαιαγορές και στο ευρύτερο επενδυτικό κοινό.

Η επιτροπή της Κεφαλαιαγοράς παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο αφού είναι αυτή που ελέγχει αν τηρείται ο κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης από τις εισηγμένες, στο Χρηματιστήριο Αθηνών, επιχειρήσεις. Το ζήτημα της εταιρικής διακυβέρνησης είναι εξαιρετικά σπουδαίο και οφείλει η καθεμία επιχείρηση ξεχωριστά να πάρει τις ορθότερες αποφάσεις για ένα υγιές μέλλον.

Η εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα έκανε την εμφάνιση της στα τέλη της δεκαετίας του '90, όταν το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρέωσε με την απόφαση του 5/ 204 / 14-11-2000 τις εισηγμένες επιχειρήσεις στο Χρηματιστήριο Αθηνών σε συμμόρφωση με συγκεκριμένους κανόνες συμπεριφοράς για την λειτουργία και την δράση τους. Η έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης δεν είναι κάτι καινούριο στην ελληνική κεφαλαιαγορά. Οι πρώτες νομοθετικές παρεμβάσεις για τη διαμόρφωση ενός κανονιστικού πλαισίου ξεκίνησαν με τον πλέον γνωστό Νόμο 3016, ο οποίος αποτέλεσε τη βάση για μια σωστή δομή.

Η συγκεκριμένη απόφαση αποτέλεσε τον προάγγελο του νόμου 3016 της 17-5-2002 περί εταιρικής διακυβέρνησης. Η Ελλάδα με την εισαγωγή του Νόμου 3016 / 17-5-2002 υιοθέτησε τους υποχρεωτικούς κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης για τις εισηγμένες επιχειρήσεις στο Χρηματιστήριο Αθηνών για ζητήματα σύνθεσης των Διοικητικών Συμβουλίων, για ζητήματα αμοιβών των ανώτερων διευθυντικών στελεχών και μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, για ζητήματα οργάνωσης και υποχρεωτικής λειτουργίας τμημάτων όπως

τμήμα εσωτερικού ελέγχου και τμήμα εξυπηρέτησης μετοχών. Ουσιαστικά, με αυτόν τον νόμο ξεκίνησε η πορεία της Ελλάδας για μια σωστή εταιρική διακυβέρνηση.

Στα 18 περίπου χρόνια που μεσολάβησαν μέχρι σήμερα, υπήρξαν αρκετές προσθήκες στο κανονιστικό πλαίσιο που είχαν ως στόχο την διεύρυνση του θεσμού της εταιρικής διακυβέρνησης. Η Ελλάδα είναι μια χώρα η οποία έχει περάσει αρκετά δινά από τον καιρό που ξέσπασε η οικονομική κρίση. Από το 2009 και μετά ακολούθησε μια περίοδος αρκετά δύσκολη για τους περισσότερους, ακόμα και για τις επιχειρήσεις. Ολοένα και περισσότερες επιχειρήσεις βάζανε λουκέτο με αποτέλεσμα να καταρρέει η ελληνική αγορά. Η εταιρική διακυβέρνηση, λοιπόν, είναι ένα από τα στοιχεία που λείπουν από την ατζέντα της Ελλάδας. Παρά τις αλλαγές που είχαν γίνει τότε στον τραπεζικό τομέα, η Ελλάδα δεν είχε δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο θέμα της εταιρικής διακυβέρνησης. Οι κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης βοηθούν την επιχείρηση να ισορροπήσει και να αποκτήσει καλή φήμη απέναντι στους μελλοντικούς επενδυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης έχει ως στόχο την βελτίωση του εταιρικού θεσμικού πλαισίου, την αύξηση της εμπιστοσύνης των επενδυτών, την επίτευξη των στόχων και την αποτελεσματικότερη λειτουργία του επιχειρηματικού περιβάλλοντος θέτοντας έναν υψηλό στόχο ανταγωνιστικότητας στο ευρύτερο περιβάλλον της επιχείρησης.

Η επιτυχία της ελληνικής οικονομίας εξαρτάται από την αποδοτικότητα και την ανάπτυξη του συνόλου των ελληνικών επιχειρήσεων. Ένα αποτελεσματικό και ανταγωνιστικό πλαίσιο επιχειρηματικής δραστηριότητας αποτελεί ουσιαστικό τμήμα της επιτυχίας της εθνικής μας οικονομίας.

Με την πάροδο των χρόνων έχουν ψηφιστεί από την Βουλή πολλοί νόμοι σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση, τα πρότυπα, την συμπεριφορά και τις βέλτιστες πρακτικές. Ο κάθε κώδικας ξεχωριστά τροποποιεί τον προηγούμενο παρέχοντας στις εισηγμένες επιχειρήσεις ακόμα καλύτερες πρακτικές συμπεριφοράς με στόχο την βελτίωση της εταιρείας. Οι κώδικες εταιρικής διακυβέρνησης εκτός από τις γενικές αρχές που υποχρεούνται να υιοθετήσουν οι εταιρείες, παρέχουν και βέλτιστες πρακτικές. Αναλόγως με τις συνθήκες της κάθε εταιρείας, είτε θα συμμορφωθούν με όλες τις βέλτιστες πρακτικές εταιρικής συμπεριφοράς είτε θα απολογηθούν για τους λόγους μη συμμόρφωσης.

2.1 Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Παρακάτω παρατίθενται οι νόμοι της Εταιρικής Διακυβέρνησης διαχρονικά:

I. Ν.2190/1920

Ο νόμος 2190/1920 <<Περί Ανώνυμων Εταιρειών>> εφαρμόζεται τόσο σε Ανώνυμες Εταιρείες με μετοχές που δεν είναι εισηγμένες σε κάποια οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά όσο και σε εταιρείες με εισηγμένες μετοχές στο Χρηματιστήριο. Ο παραπάνω νόμος τέθηκε σε ισχύ στις 30/6/1920 και υπογράφηκε στις 5/6/1920. Η Α.Ε μπορεί να ιδρυθεί από ένα ή περισσότερα πρόσωπα ή να θεωρηθεί μονοπρόσωπη με την συγκέντρωση όλων των μετοχών σε ένα μόνο πρόσωπο. Η ανώνυμη εταιρεία είναι κεφαλαιουχική εταιρεία με νομική προσωπικότητα, για τα χρέη της οποίας ευθύνεται μόνο η ίδια εξ' ολοκλήρου με την περιουσία της.

II. Το 1999, η επιτροπή της κεφαλαιαγοράς, έθεσε το ζήτημα της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα. Σχηματίστηκε μια επιτροπή φορέων της επιτροπής της κεφαλαιαγοράς και εξέδωσε την 'Γαλάζια Βίβλο' της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα. Στην γαλάζια βίβλο περιλαμβάνονται όλα τα θέματα που αφορούσαν στην προστασία των μετόχων, στην διαφάνεια, στον εσωτερικό έλεγχο και στην εταιρική κοινωνική ευθύνη. Δεν ήταν υποχρεωτική η εφαρμογή των παραπάνω ζητημάτων καθώς όλ' αυτά τέθηκαν ως εθελοντική εφαρμογή από τις εισηγμένες επιχειρήσεις.

III. Ν.3016/2002

Το θέμα της εταιρικής διακυβέρνησης εφαρμόστηκε στην

χώρα μας με τον ν.3016/2002. Ο νόμος αυτός προέβλεπε την προστασία των μετόχων μέσω της συμμετοχής ανεξάρτητων και μη ανεξάρτητων μελών στο διοικητικό συμβούλιο των εισηγμένων εταιρειών. Ακόμη, ο ν.3016/2002 εισάγει ειδικά θέματα διοίκησης και λειτουργίας των ανώνυμων εταιρειών που έχουν εισηγμένες μετοχές ή άλλες κινητές αξίες τους σε οργανωμένες χρηματιστηριακές αγορές που λειτουργούν στη χώρα μας. Στόχος του Δ.Σ είναι η ενδυνάμωση της οικονομικής αξίας της επιχείρησης. Επιπλέον, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου απαγορεύεται να επιδιώκουν συμφέροντα αντίθετα προς το συμφέρον της επιχείρησης.

IV. Ν.3693/2008

Ο παρών Νόμος έχει ως αντικείμενο την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας περί υποχρεωτικών ελέγχων των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών. Ο παρών νόμος ψηφίστηκε από τη Βουλή στις 25/8/2008. Δημιουργήθηκαν νέοι κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης που επιβάλλουν την σύσταση επιτροπών ελέγχου καθώς και υποχρεώσεις γνωστοποίησης όσον αφορά την διακυβέρνηση μιας εταιρείας.

V. Ν.3884/2010

Ο νόμος αυτός αφορά σε δικαιώματα των μετόχων και πρόσθετες εταιρικές υποχρεώσεις γνωστοποιήσεων στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Γενικής τους Συνέλευσης.

VI. Κ.Ε.Δ του ΣΕΒ (2011)

Ο κώδικας αυτός αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για όλες τις εισηγμένες εταιρείες κατά την τήρηση των υποχρεώσεων όσον αφορά την εταιρική διακυβέρνηση.

Κύριο χαρακτηριστικό του κώδικα του ΣΕΒ είναι ότι η εταιρική διακυβέρνηση, η εταιρική κοινωνική ευθύνη και η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελούν τους τρεις θεμελιώδεις πυλώνες της σύγχρονης επιχειρηματικής ανάπτυξης. Ο κώδικας του ΣΕΒ είναι προσαρμοσμένος στην ελληνική πραγματικότητα. Έχει συνταχθεί με την αρχή της <<συμμόρφωσης>> ή <<εξήγησης>>. Αποτελεί ένα σύνολο κανόνων που ρυθμίζουν την εύρυθμη λειτουργία των εταιρειών καθώς επίσης και τον τρόπο με τον οποίο διοικείται και ελέγχεται μια εταιρεία. Είναι πλέον γνωστό πως κύριο μέλημα είναι η προστασία των μετόχων γι' αυτό τον λόγο ο παρών κώδικας έχει χαρακτηριστεί ως 'σύγχρονος κώδικας' αφού παρέχει σημαντικές υπηρεσίες που προασπίζουν τα συμφέροντα των μετόχων.

VII. Νόμος 2013

Ο ελληνικός κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης συντάχθηκε με πρωτοβουλία του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών και τροποποιήθηκε, στα πλαίσια της αναθεώρησης του, στις 28/06/2013 από το ΕΣΕΔ. Ο κώδικας ακολουθεί την ίδια προσέγγιση με τον κώδικα του ΣΕΒ, <<συμμόρφωση>> ή <<εξήγηση>> και απαιτεί από τις εισηγμένες εταιρείες που εφαρμόζουν τον κώδικα είτε να συμμορφώνονται με τις ειδικές πρακτικές είτε να εξηγούν τους λόγους μη συμμόρφωσης. Το ΕΣΕΔ είναι αρμόδιο για την τήρηση του κώδικα από τις εισηγμένες επιχειρήσεις.

2.2 <<ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ>> , <<ΑΠΟΚΛΙΣΗ>>, <<ΕΞΑΙΡΕΣΗ>>

Η επιβολή του νέου θεσμικού πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης προβλέπει στην θετική πλευρά, ότι όλα τα εμπλεκόμενα μέρη θα είναι προστατευμένα για ένα αποτελεσματικότερο περιβάλλον, για όλες τις εισηγμένες επιχειρήσεις. Μεγαλύτερη εμπιστοσύνη του επενδυτικού κοινού θα οδηγήσει σε αύξηση της εταιρικής αξίας.

Ο κώδικας περιέχει αρκετά νέα στοιχεία που θα βοηθήσουν στην καλύτερη λειτουργία αλλά και στην καλύτερη παρακολούθηση των εισηγμένων εταιρειών. Παρακάτω, θα αναλυθούν οι έννοιες ‘συμμόρφωση’ , ‘απόκλιση’ , και ‘εξαίρεση’ που συνδέονται άμεσα με την εταιρική διακυβέρνηση καθώς οι εταιρείες υιοθετώντας τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης είναι υποχρεωμένοι είτε να συμμορφώνονται είτε να αποκλίνουν είτε να εξαιρούνται αλλά στις δυο τελευταίες περιπτώσεις θα πρέπει να εξηγούν τους λόγους μη εφαρμογής ή εξαίρεσης από τον Κώδικα.

ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ

Με το πέρασμα των χρόνων έχουν ψηφιστεί αρκετοί κώδικες εταιρικής συμπεριφοράς προωθώντας τις βέλτιστες πρακτικές που θα πρέπει να υιοθετούν οι επιχειρήσεις. Παρ’ όλ’ αυτά οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν εφαρμόζουν τον κώδικα ΕΔ στον μέγιστο βαθμό. Πολλές εταιρείες δεν έχουν υιοθετήσει τις πρακτικές που προβλέπει ο κώδικας.

Εφόσον οι επιχειρήσεις θέλουν το συμφέρον τους οφείλουν, τουλάχιστον, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, να εξηγούν πλήρως και περιεκτικά τους λόγους ή να δικαιολογηθούν για σημαντική απόκλιση από τον κανόνα.

Στην Ελλάδα, ο κώδικας <<συμμόρφωσης ή εξήγησης>> έγινε ευρέως αποδεκτός, θεσπίζοντας πρότυπα βέλτιστων πρακτικών για την διακυβέρνηση των εταιρειών.

ΑΠΟΚΛΙΣΗ

Πολλές εισηγμένες επιχειρήσεις εφαρμόζουν τον κώδικα και τις βέλτιστες πρακτικές του, όμως δεν παύει να υπάρχουν και ορισμένες αποκλίσεις από τον κώδικα.

Όσον αφορά, ειδικότερα, την απόκλιση θα πρέπει οι εισηγμένες επιχειρήσεις με κατανοητό και πειστικό τρόπο να αναφέρουν κατά πόσο η απόκλιση είναι χρονικά περιορισμένη και τότε η εταιρεία προτίθεται να ευθυγραμμισθεί με τις διατάξεις του Κώδικα. Οφείλουν να παραθέτουν τα μέρη του κώδικα από τα οποία αποκλίνουν και σχετική αιτιολόγηση των λόγων απόκλισης.

Μια καλή πρόταση είναι οι ίδιες οι εταιρείες να παραθέτουν τα σχέδια δράσης τους, προκειμένου να ξεπεράσουν τις αποκλίσεις που εμφανίζουν.

ΕΞΑΙΡΕΣΗ

Στην περίπτωση της εξαίρεσης, ο ΚΕΔ δίνει την δυνατότητα μη συμμόρφωσης με συγκεκριμένες ειδικές πρακτικές για τις εταιρείες μικρότερου μεγέθους. Η εφαρμογή ορισμένων ειδικών πρακτικών απαιτεί δυσανάλογο χρόνο και κόστος για το μεγαλύτερο ποσοστό των μικρότερων εισηγμένων εταιρειών. Έτσι, ο κώδικας παραθέτει ένα παράρτημα στο οποίο οι επιχειρήσεις αυτές εξαιρούνται από την υποχρέωση περί εξήγησης μη συμμόρφωσης με τις ειδικές πρακτικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΑ

Το ΧΑΑ θεωρείται οργανωμένη αγορά όπου οι ενδιαφερόμενοι συναντώνται για την διενέργεια αγοραπωλησιών κινητών αξιών, και κυρίως, μετοχών Ανώνυμων Εταιρειών, κοινών και προνομιούχων, ομολόγων ή ομολογιακών δανείων και εμπορευμάτων.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό, ως οργανωμένη αγορά νοείται η ορισμένη εγκατάσταση και το γεγονός ότι διέπεται από ορισμένους κανόνες λειτουργίας. Το ΧΑΑ παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας.

Υπάρχουν πέντε αγορές που λειτουργούν στο Χρηματιστήριο Αθηνών, η οργανωμένη αγορά αξιών, η οργανωμένη αγορά παραγώγων, η εναλλακτική αγορά, η αγορά άνθρακα και η εξωχρηματιστηριακή αγορά. Το Χρηματιστήριο Αθηνών διαθέτει πάνω από 30 δείκτες.

Το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών ιδρύθηκε με το Β.Δ της 30/09/1876 και άρχισε να λειτουργεί από το 1880.

3.2 ΚΛΑΔΟΣ ‘ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ ΑΕΡΙΟ’

Ο κλάδος του πετρελαίου και αερίου θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας καθώς συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη της χώρας και παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των εξελίξεων στα μεγέθη της οικονομίας. Το πετρέλαιο αποτελεί κυρίαρχο αγαθό γι’ αυτό οι χώρες μαστίζουν να το διεκδικήσουν με κάθε τρόπο. Το ίδιο ισχύει και για φυσικό αέριο καθώς αποτελεί οικονομικό καύσιμο. Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον ο συγκεκριμένος κλάδος καθώς η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται ως οικονομία ‘πετρελαίου’. Ο κλάδος αυτός καθιστά μια οικονομία δυνατή. Παρακάτω αναλύονται οι τρεις εταιρείες ΕΛΙΝ, ΕΛ.ΠΕ και ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ ΕΛΛΑΣ του κλάδου πετρελαίου-αερίου. Τα στοιχεία, όπως αναφέρθηκα και στο εισαγωγικό μέρος, αντλήθηκαν από τις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις του 2017, καθώς αυτή ήταν η τελευταία περίοδος, μέσα από την ιστοσελίδα του Χρηματιστηρίου. Επιλέξαμε ενδεικτικά αυτόν τον κλάδο με αυτές τις τρεις εταιρείες. Επειδή ήταν στα πλαίσια πτυχιακής εργασίας και για λόγους διευκόλυνσης της σύγκρισης και εξοικονόμησης πρακτικού χρόνου παρατίθενται οι παρακάτω εταιρείες.

3.3 ΠΡΟΦΙΛ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

3.3.1 ΕΛΙΝ

Το όραμα της ΕΛΙΝΟΙΛ είναι:

- I. Να ενδυναμώνει συνεχώς την θέση της στην ελληνική ενεργειακή αγορά διεκδικώντας πρωταγωνιστικό ρόλο

- II. Να αποτελεί σημείο αναφοράς για την άριστη ποιότητα
- III. Να κατέχει μία από τις πρώτες θέσεις κερδοφορίας ανάμεσα στις εταιρείες του κλάδου.
- IV. Δράσεις κοινωνικής ευθύνης και βιώσιμης ανάπτυξης

Η ΕΛΙΝ ιδρύθηκε το 1954 και έκτοτε έχει αποκτήσει τεράστια εμπειρία στον χώρο εδώ και 60 περίπου χρόνια. Το 2005 βραβεύτηκε από το Great Place to work Institute ως μία από τις 10 ελληνικές επιχειρήσεις με το καλύτερο εργασιακό περιβάλλον. Σήμερα διαθέτει πανελλαδικό δίκτυο με περισσότερα από 580 πρατήρια. Επίσης, μέσω της θυγατρικής της, Ελίν Σταθμοί, δραστηριοποιείται και στη διαχείριση και λειτουργία ιδιόκτητων πρατηρίων, έχοντας έτσι σημαντική εμπειρία σε θέματα λιανικής.

Με την εισαγωγή της στο Χρηματιστήριο Αθηνών τον Μάρτιο του 2004, οι πολιτικές της προσαρμόστηκαν στην ελληνική νομοθεσία και αποτυπώθηκαν στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της εταιρείας.

Δραστηριοποιείται στην εμπορία και παραγωγή κάθε είδους εμπορευμάτων και προϊόντων γενικώς και ιδίως στην εμπορία υγρών καυσίμων, λιπαντικών, υγραερίων, στερεών καυσίμων και κάθε είδους συναφών προϊόντων.

3.3.2 ΕΛ.ΠΕ

Η ΕΛ.ΠΕ ιδρύθηκε το 1998 και αποτελεί έναν από τους κορυφαίους ομίλους στον τομέα της ενέργειας στην Νοτιοανατολική Ευρώπη με δραστηριότητες σε 6 χώρες.

Η αποστολή τους είναι να παράγουν και να προσφέρουν κορυφαίων προδιαγραφών προϊόντα και υπηρεσίες στον τομέα της ενέργειας εξυπηρετώντας τους πελάτες τους στην ελληνική και

διεθνή αγορά με αποτελεσματικότητα και καινοτομία. Όραμα τους είναι να αποτελούν έναν καινοτόμο και ανταγωνιστικό περιφερειακό Όμιλο που θα πρωτοπορήσει στον ενεργειακό μετασχηματισμό.

Ο Όμιλος διαθέτει και ορισμένες αρχές όπως είναι ο σεβασμός προς τους συναδέλφους, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η κοινωνική ευθύνη και το ενδιαφέρον για το περιβάλλον καθώς επίσης και η εφαρμογή υψηλών προτύπων εταιρικής διακυβέρνησης.

Οι μετοχές της εταιρείας ΕΛ.ΠΕ διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αξιών και στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου. Το 1955-1970 με απόφαση της τότε κυβέρνησης, υπογράφεται η σύμβαση καταστάσεως του διωλιστηρίου Ασπροπύργου, το πρώτο διωλιστήριο πετρελαίου στην Ελλάδα. Το 1966 εγκαινιάζεται το διωλιστήριο στη Δυτική Θεσσαλονίκη.

3.3.3 MOTOR OIL (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΩΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε

Η MOTOR OIL ΕΛΛΑΣ είναι μια εταιρεία με ηγετικό ρόλο στον τομέα της διύλισης πετρελαίου προμηθεύοντας τις αγορές που εξυπηρετεί με ένα ευρύ φάσμα αξιόπιστων ενεργειακών προϊόντων. Είναι μια εταιρεία πετρελαιοειδών με έδρα το Μαρούσι Αττικής. Δραστηριοποιείται στον τομέα της διύλισης και εμπορίας αργού πετρελαίου και σήμερα έχει εξελιχθεί σε βασικό πρωταγωνιστή του κλάδου στην Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια. Ιδρύθηκε το 1970.

Σκοπός της εταιρείας είναι να εξυπηρετούν τις ανάγκες των πελατών και η διεύρυνση του μεριδίου αγοράς στο εσωτερικό, να λειτουργούν με αξιοπιστία και να συνεργάζονται άψογα με τα άμεσα ενδιαφερόμενα μέρη.

Κύριο μέλημα της εταιρείας ήταν ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη ενός συστήματος διασφάλισης ποιότητας έτσι ώστε να καλύπτει όλες

τις δραστηριότητες της εταιρείας. Γι' αυτό το λόγο έχει πιστοποιηθεί στον τομέα της ποιότητας τον Ιανουάριο του 2003.

3.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ

3.4.1 ΕΛΙΝ

ΜΕΡΟΣ Α-ΤΟ ΔΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ

I. Αναφορικά με τον ρόλο και τις αρμοδιότητες του ΔΣ

Η εταιρεία αποκλίνει από την ειδική πρακτική του Κώδικα για την σύσταση ξεχωριστής επιτροπής από το ΔΣ που να προΐστανται στην διαδικασία υποβολής υποψηφιοτήτων για εκλογή στο ΔΣ και να προετοιμάζουν προτάσεις προς το ΔΣ όσον αφορά τις αμοιβές των εκτελεστικών μελών και των ανώτατων στελεχών.

Η εταιρεία εξηγεί πως την αρμοδιότητα και ευθύνη για την διαδικασία υποβολής υποψηφιοτήτων για την εκλογή στο ΔΣ την έχει η Γενική Συνέλευση, όπως αναφέρεται και στο καταστατικό της εταιρείας. Ακόμη, τονίζει ότι η πολιτική της εταιρείας σε σχέση με τις συγκεκριμένες αμοιβές είναι σταθερή και διαμορφωμένη.

II. Αναφορικά με το μέγεθος και τη σύνθεση του ΔΣ

Παρατηρείται απόκλιση καθώς σύμφωνα με τον ΕΚΕΔ το ΔΣ πρέπει να αποτελείται από 7-15 μέλη. Το ΔΣ της εταιρείας αποτελείται από έξι μέλη εκ των οποίων τα δυο είναι ανεξάρτητα με εκτελεστικά. Σύμφωνα με τον ΕΚΕΔ το 1/3 του ΔΣ πρέπει να αποτελείται από ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη. Αυτό τηρείται από την εταιρεία.

Η εξήγηση της εταιρείας για την παραπάνω απόκλιση

είναι ότι με συγκεκριμένη ισορροπία το ΔΣ λειτουργεί αποτελεσματικά και παραγωγικά.

III. Αναφορικά με τον ρόλο και τις απαιτούμενες ιδιότητες του Προέδρου του ΔΣ

Σύμφωνα με τον ΕΚΕΔ, ο Αντιπρόεδρος που θα διοριστεί από το ΔΣ πρέπει να είναι ανεξάρτητο μέλος. Η εταιρεία αποκλίνει σ' αυτό καθώς ο Αντιπρόεδρος δεν είναι ανεξάρτητο μέλος του ΔΣ και η εξήγηση που παραθέτει είναι ότι έχει μακρόχρονη πείρα και γνώση επί των θεμάτων της εταιρείας.

IV. Αναφορικά με τα καθήκοντα και την συμπεριφορά των μελών του ΔΣ

Απόκλιση παρατηρείται καθώς η εταιρεία δεν γνωστοποιεί άλλες επαγγελματικές δεσμεύσεις των μελών του ΔΣ και δηλώνει ότι δεν τίθεται περιορισμός στον αριθμό των ΔΣ εισηγμένων εταιρειών στα οποία μπορούν να συμμετέχουν. Σύμφωνα με τον Ελληνικό Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, τα μέλη του ΔΣ δεν πρέπει να συμμετέχουν σε ΔΣ περισσότερων των πέντε εισηγμένων εταιρειών.

Η εξήγηση που δόθηκε είναι ότι τα μέλη του ΔΣ ανταποκρίνονται επαρκώς στα καθήκοντα τους και αφιερώνουν επαρκή χρόνο.

Ακόμη, αποκλίνει στο γεγονός ότι για τον διορισμό εκτελεστικού μέλους του ΔΣ πρέπει να εγκριθεί από το ΔΣ.

Η εταιρεία συμμορφώνεται με την μη εφαρμογή του κανόνα και εξηγεί πως κάτι τέτοιο αντιβαίνει στα συμφέροντα της εταιρείας.

V. Αναφορικά με την ανάδειξη υποψηφίων μελών του ΔΣ

Η ειδική πρακτική του Κώδικα για τις εισηγμένες επιχειρήσεις ορίζει την θητεία των μελών του ΔΣ στα τέσσερα χρόνια. Η εταιρεία αποκλίνει αυτής της πρακτικής καθώς η θητεία των ΔΣ ορίζεται πενταετής. Ακόμη, η εταιρεία δεν έχει κρίνει απαραίτητη τη δημιουργία επιτροπής ανάδειξης υποψηφιοτήτων για τα μέλη του ΔΣ.

Δεν έχει δοθεί εξήγηση για τον λόγο μη συμμόρφωσης ή μη εφαρμογής το οποίο δεν είναι καλό για την ίδια την εταιρεία.

VI. Αναφορικά με την λειτουργία του ΔΣ

Σύμφωνα με τον Κώδικα και την δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης της εταιρείας προκύπτουν τρεις αποκλίσεις .

Η πρώτη απόκλιση αφορά στον κανονισμό λειτουργίας του ΔΣ που προβλέπει την κατάρτιση ημερολογίου συνεδριάσεων και δωδεκάμηνου προγράμματος δράσης στην αρχή κάθε ημερολογιακού έτους. Η εταιρεία εξηγεί πως οι διατάξεις του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας αξιολογούνται ως επαρκείς για την οργάνωση και λειτουργία του ΔΣ.

Η δεύτερη απόκλιση αφορά στην υποστήριξη του ΔΣ από έμπειρο εταιρικό γραμματέα, ο οποίος θα παρέχει πρακτική υποστήριξη στον Πρόεδρο και τα μέλη του ΔΣ. Η εταιρεία αποκλίνει αυτού και εξηγεί ότι η συμμόρφωση των μελών κατοχυρώνεται μέσω της επαγγελματικής γνώσης τους.

Η Τρίτη απόκλιση αφορά στην ύπαρξη προγραμμάτων εισαγωγικής ενημέρωσης για τα νέα μέλη του ΔΣ καθώς και διαρκή επιμόρφωση. Η εταιρεία εξηγεί πως τα προτεινόμενα μέλη προς εκλογή διαθέτουν ήδη εμπειρία, κατάρτιση και ικανότητες.

VII. Αξιολόγηση του ΔΣ

Δεν υφίσταται συγκεκριμένη διαδικασία κάθε δυο χρόνια για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του ΔΣ και των επιτροπών του. Η εταιρεία αποκλίνει από την συγκεκριμένη αρχή του Κώδικα και εξηγεί ότι η ίδια δεν έχει καταλήξει σε κάποια μεθοδολογία για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του ΔΣ, και ως παρακολουθεί την υλοποίηση των αποφάσεων της κάθε χρόνο μέσω της Γενικής Συνέλευσης.

ΜΕΡΟΣ Β-ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

I. Αναφορικά με το σύστημα εσωτερικού ελέγχου

Η απόκλιση αφορά στην ετήσια αξιολόγηση που πρέπει να προβαίνει το διοικητικό συμβούλιο για την αξιολόγηση του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου. Η εξήγηση της μη συμμόρφωσης είναι ότι η επιτροπή ελέγχου αξιολογεί το σύστημα κρίνοντας το επαρκό.

Ακόμη, η εταιρεία αποκλίνει από την ύπαρξη ειδικού κανονισμού λειτουργίας όπου ορίζονται γραπτώς τα βασικά καθήκοντα της επιτροπής ελέγχου.

ΜΕΡΟΣ Γ-ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΜΟΙΒΩΝ

I. αναφορικά με το επίπεδο και την διάρθρωση αμοιβών

Απόκλιση παρατηρείται καθώς η εταιρεία δεν προβλέπει στις συμβάσεις των εκτελεστικών μελών του ΔΣ ότι το ΔΣ μπορεί να απαιτήσει την επιστροφή όλου ή μέρους του bonus που έχει απονεμηθεί. Η εξήγηση που δόθηκε είναι ότι σε περίπτωση νέας σύμβασης θα επανεξεταστεί η εφαρμογή της συγκεκριμένης πρακτικής.

Η δεύτερη απόκλιση αφορά τις αμοιβές όλων των μελών του ΔΣ. Σύμφωνα με τον Κώδικα πρέπει να εγκρίνονται από το ΔΣ. Σε περίπτωση έγκρισης των αμοιβών από την Γ.Σ θα πρέπει η σχετική απόφαση να διαμορφώνεται από το ΔΣ. Στην περίπτωση μας η έγκριση γίνεται από την Γ.Σ . Παρ' ολ' αυτά όμως δεν δίνεται εξήγηση για το αν η πρόταση διαμορφώνεται όντως από το ΔΣ.

Η Τρίτη απόκλιση αφορά στην σύσταση επιτροπής αμοιβών. Η εταιρεία δεν έχει δώσει μια ειλικρινή εξήγηση μη εφαρμογής της συγκεκριμένης πρακτικής.

ΜΕΡΟΣ Δ-ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΕΤΟΧΟΥΣ

Δεν παρατηρήθηκε καμία απόκλιση.

3.4.2 ΕΛ.ΠΕ

ΜΕΡΟΣ Α- ΤΟ ΔΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ

- I. αναφορικά με τον ρόλο και τις απαιτούμενες ιδιότητες του Προέδρου του ΔΣ*

Σύμφωνα με τον Κώδικα, το ΔΣ θα πρέπει να διορίσει έναν ανεξάρτητο Αντιπρόεδρο στην περίπτωση που έχει αναθέσει στο ίδιο πρόσωπο τα καθήκοντα του Προέδρου και του Διευθύνοντος Συμβούλου.

Η εταιρεία αποκλίνει και εξηγεί ότι εφόσον οι ρόλοι αυτών των δυο είναι διαφορετικοί δεν προβλέπεται θέση Αντιπροέδρου.

Η εξήγηση δεν είναι πειστική καθώς είναι προφανές από τον Κώδικα ότι οι ρόλοι Προέδρου και Διευθύνοντος Συμβούλου διακρίνονται. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι το ΔΣ δεν πρέπει να διορίσει Αντιπρόεδρο.

II. αναφορικά με την ανάδειξη υποψήφιων μελών του ΔΣ

Η απόκλιση αφορά την θητεία του ΔΣ που έχει οριστεί στα πέντε χρόνια μέχρι να συγκαλεσθεί η επόμενη Γ.Σ των μετόχων της εταιρείας. Σύμφωνα με τον Κώδικα, η θητεία είναι στα τέσσερα χρόνια.

Δεν δίνεται εξήγηση της μη εφαρμογής της συγκεκριμένης πρακτικής.

III. Αναφορικά με την λειτουργία και την αξιολόγηση του ΔΣ

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του ΔΣ και των επιτροπών του θα πρέπει να γίνεται τουλάχιστον κάθε δυο χρόνια. Η εταιρεία δηλώνει ότι εξετάζεται η εισαγωγή του συγκεκριμένου συστήματος, χωρίς να δίνει μια σαφή εξήγηση.

ΜΕΡΟΣ Β- ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

I. Αναφορικά με το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου

Η εταιρεία αποκλίνει καθώς η μονάδα εσωτερικού ελέγχου αναφέρεται διοικητικά στον Πρόεδρο του ΔΣ και λειτουργικά στην Επιτροπή Ελέγχου του ΔΣ. Σύμφωνα με τον Κώδικα, θα έπρεπε να αναφέρεται διοικητικά στον Διευθύνοντα Σύμβουλο και λειτουργικά στην Επιτροπή Ελέγχου.

ΜΕΡΟΣ Γ-ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΡΩΣΗ ΑΜΟΙΒΩΝ

II. *Αναφορικά με το επίπεδο και την διάρθρωση των αμοιβών*

Η εταιρεία αποκλίνει καθώς οι αμοιβές εγκρίνονται από την Γ.Σ ενώ σύμφωνα με τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης θα πρέπει να εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Στην περίπτωση που η σχετική έγκριση γίνεται από την Γενική Συνέλευση θα πρέπει να διαμορφώνεται από το ΔΣ.

Εξήγηση μη συμμόρφωσης δεν δίνεται.

Ακόμη, σύμφωνα με τον ΕΚΕΔ, η εταιρεία δεν έχει συγκεκριμένο κανονισμό λειτουργίας ενώ κανονικά θα έπρεπε ώστε να εκτελούνται τα καθήκοντα, ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της.

Δεν παρατίθεται ούτε γι' αυτήν την απόκλιση εξήγηση μη συμμόρφωσης της συγκεκριμένης πρακτικής.

ΜΕΡΟΣ Δ- ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΕΤΟΧΟΥΣ

I. Αναφορικά με τη Γενική Συνέλευση των μετόχων

Η εταιρεία αποκλίνει στην ειδική πρακτική της ηλεκτρονικής ψήφου ή της ψήφου δι' αλληλογραφίας.

Η εταιρεία εξηγεί ότι δεν είναι δυνατή προς το παρόν αυτή η εφαρμογή καθώς εκκρεμεί η έκδοση της σχετικής υπουργικής απόφασης.

3.4.3 ΜΟΤΟΡ-ΟΙΛ

ΜΕΡΟΣ Α- ΤΟ ΔΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ

I. Αναφορικά με το μέγεθος και τη σύνθεση του ΔΣ

Σύμφωνα με τον Κώδικα, το ΔΣ πρέπει να αποτελείται

από επτά έως δεκαπέντε μέλη. Η εταιρεία δύναται να αποτελείται από οκτώ έως δώδεκα μέλη.

Επιπλέον, τουλάχιστον το 1/3 του ΔΣ πρέπει να αποτελείται από ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη, απαλλαγμένα από στενούς δεσμούς με την διοίκηση και τους βασικούς μετόχους. Η εταιρεία αποκλίνει αυτής της πρακτικής καθώς εκλέγει ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μετόχους ή μη.

ΜΕΡΟΣ Γ-ΑΜΟΙΒΕΣ

I. Αναφορικά με το επίπεδο και τη διάρθρωση αμοιβών

Ο Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης προτείνει να συμμορφώνονται οι εταιρείες στο γεγονός ότι η επιτροπή αμοιβών ή αλλιώς αποδοχών θα πρέπει να αποτελείται αποκλειστικά από μη εκτελεστικά και ανεξάρτητα μέλη του ΔΣ. Η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ(ΕΛΛΑΣ) Α.Ε αποκλίνει αυτής της εταιρικής πρακτικής καθώς η επιτροπή αποτελείται από τέσσερα εκτελεστικά μέλη του ΔΣ. Η εταιρεία δεν τοποθετήθηκε στην απόκλιση αυτή καθώς δεν εξηγεί τον λόγο μη εφαρμογής της βέλτιστης πρακτικής.

ΜΕΡΟΣ Δ-ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΕΤΟΧΟΥΣ

I. Αναφορικά με την γενική συνέλευση των μετόχων

Η εταιρεία θα πρέπει να διαθέτει αποτελεσματικούς τρόπους ψηφοφορίας, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής ψήφου και της ψήφου δι' αλληλογραφίας. Στην ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ δεν δύναται η συμμετοχή ψήφου με ηλεκτρονικά μέσα ή εξ αποστάσεως λόγω έλλειψης κατάστασης πρόβλεψης.

3.5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ολοκληρώνοντας την εργασία για το θέμα της Εταιρικής Διακυβέρνησης, μπορούμε να καταλήξουμε στην διεξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων:

- Το σημαντικότερο πλεονέκτημα από την εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης για μια επιχείρηση είναι η συμβολή στην προστασία και στην ανάπτυξη των παραγωγικών πόρων μιας επιχείρησης.
- Η εμφάνιση της χρηματοοικονομικής κρίσης έπαιξε σημαντικό ρόλο στο να δοθεί περισσότερη προσοχή και ενδιαφέρον στην εταιρική διακυβέρνηση.
- Οι εταιρείες που αναλύονται στην εργασία, μας βοηθούν να κατανοήσουμε κατά πόσο η Εταιρική Διακυβέρνηση υιοθετείται και σε πόσο βαθμό από τις εταιρείες.
- Οι τρεις αυτές εταιρείες έχουν υιοθετήσει τον Κώδικα και τις εταιρικές πρακτικές συμπεριφοράς που προτείνει.
- Παρ' όλο που οι εταιρείες είναι πρόθυμες να αναπτύσσονται και να εξελίσσονται μέσα στο χρόνο, βοηθώντας στην μεγιστοποίηση του κέρδους, υπάρχουν

ορισμένα σημεία στην δήλωση της εταιρικής τους διακυβέρνησης που είτε δε συμμορφώνονται με τις βέλτιστες πρακτικές του Κώδικα είτε αποκλίνουν είτε εξαιρούνται.

Συγκεκριμένα, η ΕΛΙΝ αποκλίνει στις παρακάτω ενότητες του Κώδικα:

- ✓ Το ΔΣ και τα μέλη του
- ✓ Σύστημα εσωτερικού ελέγχου
- ✓ Αμοιβές

Σε αυτές τις αποκλίσεις, όσον αφορά για την ανάδειξη υποψήφιων μελών του ΔΣ και για το επίπεδο και την διάρθρωση των αμοιβών, παρατηρήθηκε ότι η εταιρεία δεν εξηγεί τους λόγους μη συμμόρφωσης των εταιρικών πρακτικών.

Στις υπόλοιπες αποκλίσεις, εξηγεί τους λόγους της μη εφαρμογής των πρακτικών εταιρικής συμπεριφοράς αλλά σε ορισμένα σημεία όπως στο μέγεθος και την σύνθεση του ΔΣ η εξήγηση είναι ελλιπής. Η εταιρεία οφείλει να εξηγεί με τέτοιο τρόπο ώστε ο λόγος ή οι λόγοι της μη εφαρμογής να είναι πειστικοί.

Η ΕΛ.ΠΕ αποκλίνει στις παρακάτω ενότητες του Κώδικα:

- ✓ Το ΔΣ και τα μέλη του
- ✓ Σύστημα εσωτερικού ελέγχου
- ✓ Αμοιβές
- ✓ Σχέσεις με τους μετόχους

Στην δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης της εταιρείας Ελληνικά Πετρέλαια παρατηρήθηκαν αποκλίσεις που αφορούν

την ανάδειξη υποψήφιων μελών του ΔΣ, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, το επίπεδο και την διάρθρωση αμοιβών.

Στις παραπάνω αποκλίσεις δεν παρατίθεται εξήγηση για τους λόγους μη συμμόρφωσης των εταιρικών πρακτικών. Αυτό δεν είναι καλό για το προφίλ της εταιρείας καθώς το επενδυτικό κοινό ενδιαφέρεται για τις εξηγήσεις. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να καταλάβει αν είναι αξιόπιστη η εταιρεία.

Στα υπόλοιπα σημεία της δήλωσης δίνεται εξήγηση, όμως η εξήγηση δεν είναι πειστική καθώς δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένα πράγματα για να αιτιολογήσει την στάση της ελλιπής ενημέρωσης. Στόχος της εταιρείας θα πρέπει είναι και η βελτίωση αυτής της κατάστασης.

Η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ αποκλίνει από τις παρακάτω ενότητες του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης :

- ✓ Το ΔΣ και τα μέλη του
- ✓ Αμοιβές
- ✓ Σχέσεις με τους μετόχους

Η εταιρεία, όσον αφορά το μέγεθος και την σύνθεση του ΔΣ και τις αμοιβές τοποθετήθηκε σωστά καθώς εξηγεί τους λόγους απόκλισης από τον Κώδικα. Ο Κώδικας αναφέρει πως εάν μια εταιρεία υιοθετήσει τις βέλτιστες πρακτικές του πρέπει, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, να εξηγεί τους λόγους με τρόπο κατανοητό.

Στην παράγραφο που αναλύεται η σχέση με τους στόχους παρατίθεται εξήγηση ναι μεν με κατανοητό τρόπο αλλά όχι με την προοπτική βελτίωσης στο μέλλον.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Εταιρική Διακυβέρνηση αποτέλεσε διεθνώς κεντρικό ζήτημα τις τελευταίες δεκαετίες και απασχόλησε σε μεγάλο βαθμό τις κυβερνήσεις όλων των χωρών.

Η σημασία της Εταιρικής Διακυβέρνησης είναι περισσότερο επίκαιρη από ποτέ, εξαιτίας των μεγάλων οικονομικών σκανδάλων που αποκαλύφθηκαν σε μεγάλες επιχειρήσεις.

Είναι φανερό ότι η καλή Εταιρική Διακυβέρνηση μπορεί να αποτελέσει ένα κρίσιμο συστατικό στην οικοδόμηση μιας υγιούς αγοράς και στην προσέλευση μακροχρόνιων επενδυτικών κεφαλαίων.

Κύριος στόχος της Εταιρικής Διακυβέρνησης είναι η ενίσχυση της διαφάνειας και η σωστή και αποτελεσματική λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου. Η επιχείρηση οφείλει να μεγιστοποιεί την αξία της.

Στόχος είναι η συμμόρφωση των εταιρειών με τις βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης ώστε να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού και να αποφευχθούν τα οικονομικά σκάνδαλα και οι λογιστικές διαστρεβλώσεις.

Η ανάπτυξη θα έρθει μόνο αν μπου οι επιχειρήσεις στην τροχιά των ανοικτών αγορών, των ανοικτών πεδίων δράσης και των ανοιχτών αντιλήψεων. (Βελέντζας Γιάννης, Μπρόνη Γεωργία, 2017)

Επιπλέον, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η μη αποτελεσματική εφαρμογή των αρχών εταιρικής διακυβέρνησης είναι αναμφισβήτητα παράγοντας που μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια της εμπιστοσύνης των αγορών και

του επενδυτικού κοινού. Αντιθέτως, η συμμόρφωση των εταιρειών με τις βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης μπορεί να αποτρέψει απάτες σε βάρος των μετόχων και των υπόλοιπων ενδιαφερόμενων μερών.

Η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί πλέον προτεραιότητα για όλους τους συμμετέχοντες σε μια επιχείρηση καθώς με την σωστή εφαρμογή της θα αποφέρει στην εταιρεία μεγαλύτερα κέρδη.

Η εταιρική διακυβέρνηση είναι επένδυση και αποτελεί εργαλείο ανάπτυξης για μια επιχείρηση.

Η εφαρμογή της δεν πραγματοποιείται από τη μια στιγμή στην άλλη και ούτε επιβάλλεται. Αντιθέτως, πραγματοποιείται με αργά σταθερά βήματα υιοθετώντας τους μη υποχρεωτικούς κανόνες που διέπονται από τον Κώδικα. Σηματοδοτεί μια νέα επιχειρηματική αντίληψη που θα αποτελέσει βασικό στήριγμα για τις επιχειρήσεις.

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε με βάση την χρήση του 2017 γιατί ήταν η τελευταία χρήση. Όλες οι εταιρείες εφαρμόζουν τον αναθεωρημένο κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης του 2013. Συμμορφώνονται, όμως υπάρχουν και αποκλίσεις οι οποίες έχουν περιθώρια βελτίωσης. Παρατηρήσαμε ότι οι εταιρείες αποκλίνουν και εξηγούν με σαφή τρόπο τους λόγους τους. Οι περιορισμοί της εργασίας είναι ότι ασχοληθήκαμε με τρεις εταιρείες του κλάδου για τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω. Μελλοντικά πεδία έρευνας θα ήταν να δούμε την εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης στο ΧΑΑ σε κλάδο με περισσότερες εταιρείες προς σύγκριση καθώς επίσης και σε άλλη χρονική τοποθέτηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1)Βαξεβανίδου Μαρία, (2011), Εταιρική κοινωνική ευθύνη, Αθήνα: Σταμούλη Α.Ε

2)Βελέντζας Γιάννης, Μπρόνη Γεωργία, (2017), Επιχειρηματική ηθική εταιρική διακυβέρνηση & εταιρική κοινωνική ευθύνη λογιστική & ελεγκτική ηθική & δεοντολογία, Νέα έκδοση, Αθήνα: Ius

3)Δούκας Πέτρος Γ. , (2005), Οικονομικές θεωρίες αρχές διοίκησης και αρχαία ελληνική σκέψη, Αθήνα: Λιβάνη

4)Μπουρλιάσκος Γ. Ι. Βασίλειος , (2010), Πρακτικός οδηγός: Πως γράφεται μια επιστημονική εργασία, Αθήνα: Διόνικος

5)Ξανθάκης Μανώλης, (2003), Εταιρική διακυβέρνησης έννοια και μέθοδος αξιολόγησης, Αθήνα: Παπαζήσης

6)Χολεβας Κ. Γιάννης , (1995), Τι πρέπει να γνωρίζουμε για το χρηματιστήριο, Αθήνα: INTERBOOKS

7)Goergen Marc , (2015), Εταιρική διακυβέρνηση: μια διεθνής θεώρηση, Αθήνα: Διπλογραφία

ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1) Κρίκη Σοφία, (2013), Η εταιρική διακυβέρνηση στο διεθνές χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, ΑΤΕΙ Καβάλας, Καβάλα
- 2) Μαλτα Όλγα , (2009), Εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα, ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Καλαμάτα
- 3) Μανιάτη Αικατερίνη, (2012), Ο θεσμός της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα, ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Καλαμάτα

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

I. ΑΡΘΡΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1) Αποστολάκης Βαγγέλης , (2018), Εταιρική διακυβέρνηση: ποια τα τυφλά σημεία που πλήττουν την φήμη των οργανισμών, Η Καθημερινή (ημερομηνία προσπέλασης 15/3/2019)

2) Μητσοτάκης Κυριάκος , (2008), Εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα, Το Βήμα (ημερομηνία προσπέλασης 15/3/2019)

II. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<https://scholar.google.gr/> (ημερομηνία προσπέλασης:20/2/2019)

<http://www.helex.gr/el/> (ημερομηνία προσπέλασης 15/2/2019)

http://www.sev.org.gr/Uploads/pdf/KED_TELIKO_JAN2011.pdf

(ημερομηνία προσπέλασης 15/2/2019)

http://www.helex.gr/documents/10180/2227277/HCGC_GR_20131022.pdf/e8e7b6da-6dd0-4c30-90e9-79fe9ca8383d (ημερομηνία προσπέλασης 15/2/2019)

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%AD%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B7 (ημερομηνία προσπέλασης 1/3/2019)

<https://www.elin.gr/> (ημερομηνία προσπέλασης 20/2/2019)

<https://www.help.gr/> (ημερομηνία προσπέλασης 20/2/2019)

https://www.moh.gr/Home.aspx?a_id=256 (ημερομηνία προσπέλασης 20/3/2019)

<http://www.kathimerini.gr/1000341/article/oikonomia/epixeirhseis/apoyh-etairikh-diakyvernshsh-poia-ta-tyfla-shmeia-poy-plhttoyn-th-fhmfh-twn-organismwn> (ημερομηνία προσπέλασης 30/3/2019)

<https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/etairiki-diakybernisi-stin-ellada/> (ημερομηνία προσπέλασης 30/3/2019)

<http://www.helex.gr/documents/10180/43442/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%91%20%CE%A0%CE%95%CE%A4%CE%A1%CE%95%CE%9B%CE%91%CE%99%CE%91%20%CE%91.%CE%95.+%282017%2C%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%82%20%CE%99%CF%83%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%2C%CE%9C%CE%B7%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B7%29.pdf/a6845266-2fb0-413e-b751-afd8c29cd8ff?version=1.0> (ημερομηνία προσπέλασης 15/2/2019)

<http://www.helex.gr/documents/10180/43442/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%CE%9C%CE%9F%CE%A4%CE%9F%CE%A1%20%CE%9F%CE%AA%CE%9B%20%CE%91.%CE%95.+%282017%2C%CE%95%CF%84%CE%A%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%82%20%CE%99%CF%83%CE%BF>

<http://www.helex.gr/documents/10180/43442/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B7%29.pdf/b20e403d-57a4-44f7-b49d-f704667da610?version=1.0> (ημερομηνία προσπέλασης 15/2/2019)

<http://www.helex.gr/documents/10180/43442/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B7%29.pdf/b4876117-6c96-49bf-bb4a-e54d8b73c728?version=1.0> (ημερομηνία προσπέλασης 15/2/2019)

<https://ecgi.global/sites/default/files//codes/documents/cadbury.pdf>
(ημερομηνία προσπέλασης 20/4/2019)

https://scholar.harvard.edu/files/shleifer/files/ip_corpgov.pdf (ημερομηνία προσπέλασης 20/4/2019)

http://www.hcmc.gr/aweb/files/Annual_Reports/files/Annual_2000_gr.pdf
(ημερομηνία προσπέλασης 20/4/2019)

